

Feri Lainšček: Ločil bom peno od valov

“Drava,” je odvrnil. “Drava pri Ptujju,” je suho ponovil. “Tam sem živel, dokler me niso premestili,” je izustil, kot da mu ne bi bilo po volji, da ga ravno zdaj o tem vprašuje. “Celih pet let pa sem že v Radgoni,” je nato še dodal. “Če-ravno že ves ta čas pomalem gruntam, da bi se preselil kam nižje ...”

“Niže?” se je ustrašila.

“Sem nekam, kjer je voda bolj poplavna in je tudi več bitjraških del,” je pojasnil.

“Oj!” je dejala – pomenilo pa je to: bilo bi res lepo – in mu je položila roko na ramo, se naslonila nanj.

Njegove oči, ki ji niso bile še nikoli tako blizu, so bile zdaj bolj modre kot ta voda in nebo nad njo, saj modrina, ki jih je napolnjevala, ni bila odsev, temveč žar. Videla je v njih, da jo je imel rad – ker želela je samo to zdaj videti in za vse druge odtenke ji ni bilo mar. Začutila je v tankem njegove iščoče prste in nato še dlan, ki je bila ljubeča in je v prijemu postajala vse bolj topla. Njegove vlažne ustnice so ji zdrsele po licu in izbrita brada jo je obrusila, da so ji šli mravljinici. Nato ni več razbirala posamičnih občutkov – bilo je, kot bi jo bil zapljusnil val, obliko jo je in ji šlo po vseh pregibih, prežemalo jo je in ji jemalo sapa. Vmes je še slišala glasove vodnih ptičev in serca, ki je hrzal v gostirju, Ivanovo šepetanje pa je bilo le še topla sapa, ki je pronicala skozi kožo in meso v dušo, ali pač tja nekam, kjer je razumela govorico, ne da bi slišala besede. Verjela mu je zdaj: bila je njegova odrešujoča želja, nekaj, kar se končno izpolni in je potem vse drugače. Bližina, ki se jima je dogodila, je blagodejno zapolnila vso praznino preteklosti. Krčevitost, ki ju je zibala, je bila objuba, da se ne bo nikoli več skotila želja, ki bi ju vabila v stran.

*

Elica je Ivana pospremila preko marofskih pašnikov vse do mürskih močvar pri Krogu. Na mrtvih vodah je tam gnezdil ponirek, o katerem ji je bil pred časom pravil, zdaj pa so se mladički že izvalili in zlatouha ptičja družina se je v predvečernem stišju razplavala po bleščeči gladini. Bilo je vsekakor res, kar ji je tudi pravil, namreč, da ni bilo ob reki bolj nemirne in razposajene ptice, saj čeravno sta bila mladička samo dva, se je na vodi dogajalo toliko tega, da je strmela in se glasno čudila. Ponirek je plaval s ponosno dvignjeno čepico, nato se je v hipu prekucnil in izginil pod gladino, za njim pa so ostali le bežeči okrogli valovi. A še preden so se razširili in povsem pošli, je ptič že pokukal iz vode na drugem mestu, ki je bilo ponavadi vsaj lučaj vstran in ga ni bilo mogoče predvideti. Mladička pa sta se pogajala drug proti drugemu in se najverjetneje učila potapljanja, ob tem pa sta gigala in zganjala takšen larm, da je bilo vse to videti, kot bi se podili raznoreni otroci.

“Še nikoli nisi videla tega ptiča?” je vprašal Ivan, ki ga je radostilo, da ji je lahko pokazal nekaj, čemur se je tako čudila.

“Nisem niti vedela, da je tu doma tak fakin,” se je smejala.

“Dobro bi bilo, če bi se človek poučil pri njem,” je menil.

“Ko bi mu šlo kje za nohte, bi preprosto poniknil in se pojavil na povsem drugem kraju.”

“Ja,” je soglašala. “Toda ali ni bilo s teboj nekako tako?” je nato pomislila. “Rekel si, da nisi zmeraj živel ob Mturi,” je dodala. “Ampak da je tam čez še neka reka?” se je skušala spomniti njenega imena.

du in prodajala robo okoli Kaldirja, Kaščerge in Vrha. Druge šavrinke, njene znanke iz bližnjih vasi, so rajši hodile tam okoli Grožnjana, Vižinade in Višnjana. A ona je od nekdanj zavijala levo. Tako jo je navadila teta Urša, s katero je šla največkrat na pot. Ta ji je tudi predala vse svoje vasi in zaselke, ko zaradi starosti ni mogla več hoditi.

Povsod, kamorkoli je prišla, so jo sprejemali z veseljem in bili srečni, da jo spet vidijo. Od vseh pa se je njenega obiska najbolj razveselila teta Lina v Račicah. Objela jo je in poljubila in potem sta pozno v noč klepetali o hudem in dobrem. Spet ji je Lina rekla:

»Ne se bat, Katína moja! Zaupaj, vse bo še dobro. Pravica zmerom zmaga.«

V teh dneh je obiskala skoraj vse svoje prijatelje, seveda tudi teto Nino, in četrtega dne zjutraj, ko se je vračala, je nosila na glavi poln plenir dobrot. Čeprav sami niso imeli dosti, so ji vseeno dali moko, olje, jajca, tudi mast in klobase ... Zamenjala je, kar je bila prinesla, in še desetkrat toliko bi ljudje vzeli, pa ji je zmanjkalo robe. Nekaj stvari, posebno stare obleke in stare čevlje, je prodala za denar.

Bil je čudovit dan, ko se je vzpenjala nad dolino Mirne in gor proti Oprtlu in Sv. Luciji. Hodila je po krajšnicah, čeprav so bile strme; zaradi varnosti je ubirala bolj skrite poti. Kot se je v prejšnjih časih bala karabinjerjev, tako se je zdaj bala miličnikov in njihovih pomočnikov, ki jih je bilo vse polno. Na tej poti bi se ji lahko zgodilo marsikaj slabega, a je imela srečo. Vsi so jo poznali in celo tisti, ki bi ji po uradni dolžnosti morali nagajati, so se delali, kot da je ne vidijo. Tako jo je pri kamnitem pilu, malo pred Sovinjakom, srečal Ivan Perica v miličniški uniformi. Ko ga je zagledala, jo je zmrzilo, saj je bila prepričana, da jo bo pregledal in ji vse pobral. A on je stopil dol z bicikla, jo prijazno pozdravil, in ko je videl njeno zadrego, jo je pomiril:

»Ne se bat, Katína. Pa saj vemo, da ne morete kamnov grist ...«

In potem sta še precej časa klepetala. Poznala je njegovega očeta, mater in celo družino in zanimalo jo je, kako so preživeali ta zadnja leta.

Preden sta se ločila, ji je namignil, katerih hiš se naj ogiba in kdo bi ji utegnil biti nevaren. Pa še zaprosil jo je:

»Suknjič za sina mi prinesi in čevlje za mojo Marijo. Ti bomo že plačali.«

Preden je prišla do Sv. Lucije, je počivala. Ni imela več takšne moči in zagnanosti kot nekoč. Prej se je zapodila v strmino in ni nehala, dokler ni prišla do vrha. Tako ona in tako vse šavrinke, mlade in starejše.

»Ali takrat smo hodili vsaki dan,« se je opravičevala ...

Ozirala se je proti Oprtlu in se spominjala Olivije Škrgat, ki je tudi hodila v Istro po jajca. Kar naenkrat je ta šavrinka oživila pred njenimi očmi, jasno je zaslišala njen glas in jo zagledala poleg sebe v koloni. To se je dogajalo malo pred vojno. Vseh šavrin je bilo sedem, toliko tudi oslov. Ko so prišli do pokopališča, so se osli naenkrat ustavili, dvignili ušesa, nemirno prhali in tolkli s kopiti. Zelo so se nečesa bali, se hudo plašili.

»Kaj je zdaj to za en vrag?!« je rekla Karmela iz Kubeda, a Bepina se je glasno smejala, kot da bi jo kdo ščegetal. Ali hitro je utihnila in prebledela. Pozneje je pravila, da jo je prišla za vrat ena ledeno mrzla roka ...

Ko so osli najbolj skakali in so se bale, da bodo vrgli bisage, polne jajc, na tla in jih zmastili, se je začela Olivija glasno križati in moliti, a vmes je prestrašeno govorila drugim ženskam:

»Jih vidite? Jezus, koliko jih je!«

Trdo so držale vsaka svojega osla in jih na vse načine mirile. Nič niso videle in nič slišale, ali čutile so, da se tam pred njimi dogaja nekaj strašljivega.